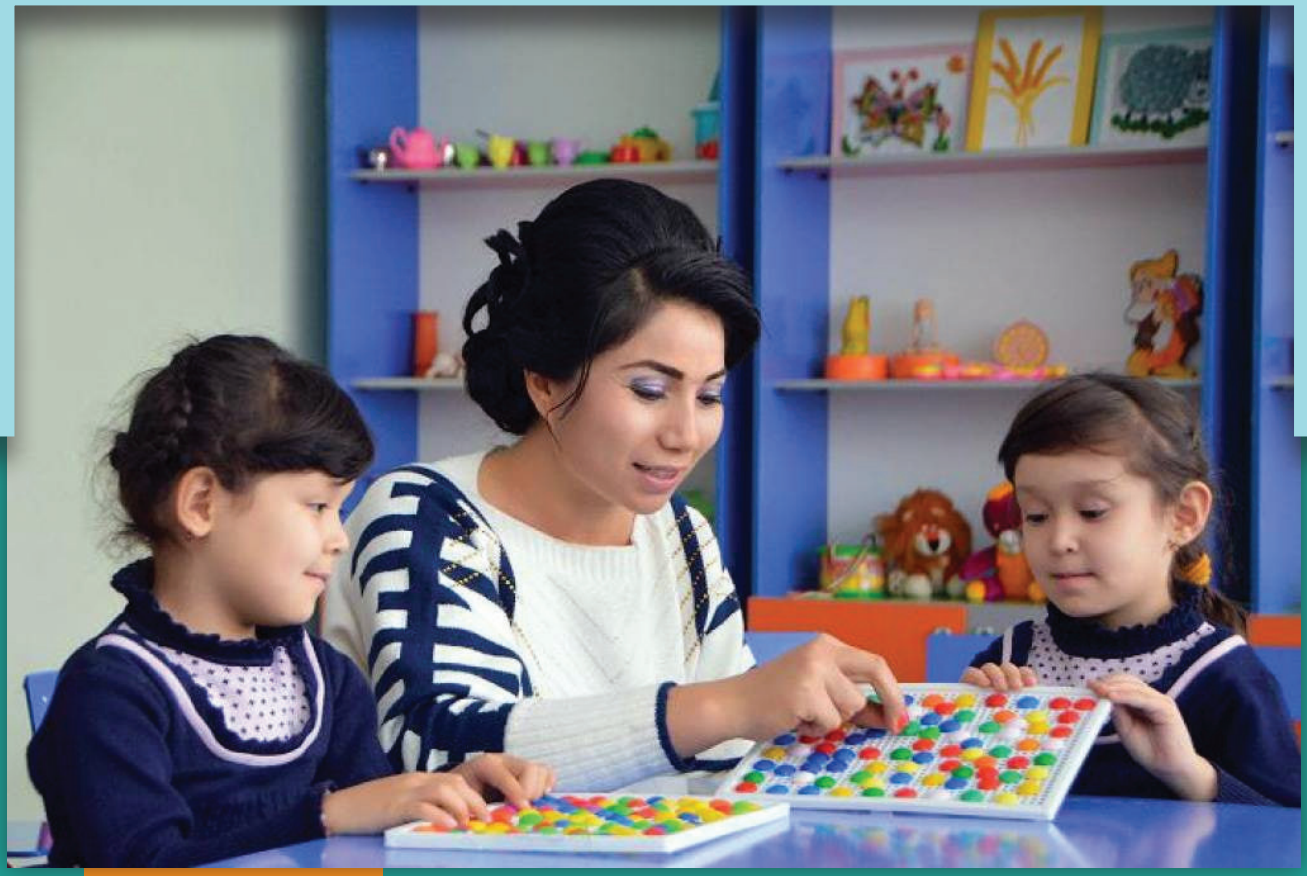
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№11(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 284 sahifa,
9-noyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDİTORİAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Fortepiano ijroçiligida nota öqiş va musiqiy savodxonlikni rivojlantiriş 10
Burxonova Gulrux Umrzakovna

Autizm spektri buzilişi bölgan bolalarni korreksion-pedagogik qöllab-quvvatlaş: individual ehtiyojlar va amaliy yeçimlar 15
Nazokat Abidova Kutbiddinovna

Ixtisoslik fanlarini öqitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasini taşkil etişning nazariy asoslari 20
Kurbanov Aziz Teshavoyeviç

Jazoni ötab qaytgan onalar reintegratsiyasida onalik identifikatsiyasi va ota-ona–farzand munosabatlarini tiklaşning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 25
Samatova Dilrabo Yusufovna

Nutqiy va nutqiy bölmagan tovuşlarni idrok etişni rivojlantiruvçi öyin texnologiyalari 30
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Işxodjayevna

Umumiy örta va professional ta'lim tizimida ösmirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasida psixolog va pedagoglar hamkorligi 35
Sulaymanova Dildora Kodirovna, Hamidova Volida Utkirjon qizi, Nigora Axmedova

Bölajak öqituvçilarning kasbiy mahoratini rivojlantirişda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalaniş 40
Xolbayeva Dildora Azizovna

Katta maktabgaça yoşdagi bolalar nutqini rivojlantirişda xorijiy tajriba asosida mnemonik jadvallardan foydalaniş samaradorligi 46
Abdulazizova Kamolaxon Abdurazzoq qizi

Innovatsion yondaşuv asosida bölajak öqituvçilarning huquqiy madaniyatini rivojlantiriş 51
Muxamadiyev Dilşod Aslitdinoviç

Dialektal frazemalarning uslubiy böyoqdorligi va ekspressiv-baholaş xususiyatlarining qiyosiy-statistik tahlili 55
Norqobilova Zarifa Axatullayevna

Гендерная специфика опосредующей роли интернет-зависимости во взаимосвязи сравнения внешности и самооценки у студентов 59
Багдасарова Д. Л.

Globallaşuv şaroitida ijtimoiy himoya terminologiyasining transformatsiyasi va uni milliy termin şaklida takomillaştiriş muammolari 63
Elmirzayeva Maftuna Dösmurod qizi

Taom va ovqatlaniş leksikasining lingvomadaniy xususiyatlari (ingliz va özbek tillarida) 68
Qöyliyeva Guliza Alişer qizi

Okkazional frazeologik birliklarning qiyosiy tahlili ingliz va özbek tillarida 73
Fayzullayeva Malika Jamshid qizi

Pedagogik muloqot uslublarining maktabgaça yoşdagi bolalar biliş jarayonlariga ta'siri 78
Qodirova Malikaxon Kaxramonovna

Pedagogik oliy ta'limda xotin-qizlarning intellektual va kasbiy salohiyatini rivojlantirişda mentorlik texnologiyalarining imkoniyatlari 83
Yakubova Dinora Isakovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining ona tili ta'limini loyihalaş könikmasi: mazmuni va tarkibiy qismlari 89
Malikova Dilrabo Ravshan qizi

Oilaviy zöravonlikning ijtimoiy sabablari va psixologik oqibatlari 95
Dumarova Gulfira Kozimbekovna

Çiziqli tenglamalar sistemasini öqitişda fanlararo integratsiyaning didaktik imkoniyatlari 99
Bozorova O'g'iloy Hikmat qizi, Husanova Diyora Otabek qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Psixik kamol topişi vaqtinça töxtab qolgan bolalarga xos bölgan xususiyatlar va ular bilan korreksion işlar 104
Berdiyeva Lobar Norkabulovna

8-sinf biologiya darslarida "Ixtisoslaşgan hujayralar va özak hujayralar" mavzusini öqitişning ilmiy-metodik asoslari
Rahmanova Nargiza Turgunovna

Ingliz va özbek tillarida nominativ-ekspressiv frazeologizmlarning lingvo-kulturologik tadqiqi va ularni STEM ta'limi bilan integratsiyalaş imkoniyatlari 110
Bahromov Javoxir Rustam öğli

Musiqiy ta'lim yönalişi talabalarini öqitişda an'anaviy ijroçilik san'ati namunalarining örni 114
Dilşodjon Toşaliyev

Geografiya fanining zamonaviy öquv-metodik majmuasini takomillaştirişda xorijiy tajribalarning örni 117
Ismatov J. A.

Bölajak pedagoglarni öquvçilarda soğlom turmuş tarzini şakllantirişga örgatiş metodikasini takomillaştiriş... 123
Isokova Sevara Abdumannonovna

Kiçik maktab yoşidagi öquvçilarda tabiatni anglaş könikmalarini rivojlantirişning psixologik-pedagogik şartlari 129
Karimova Sevara Şaxriddin qizi

Ösmirlarning özini anglash va özini boshqarish könikmalarini rivojlantirishda öqituvchining kasbiy refleksiyasi 134
Qambarali Baxramoviç Djörayev

Bölajak öqituvçilarda emotsional intellekt va kasbiy refleksiyani şakllantirişda narrativ texnologiyalarning örni 139
Sadiyeva Şaxnoza Xusanovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ijtimoiy kollaboratsiyani yölga qöyishdagi xalqaro tajribalar (ota-ona va MTT hamkorligi misolida) 145
Tojimirzayeva Buzulayxo Maxammad qizi

Didaktik drama vositasida bölajak öqituvçilarda kasbiy refleksiya va pedagogik taktni şakllantiriş 149
Xolbayeva Dildora Azizovna

Ta'limda robototexnika va sun'iy intellektni joriy etişning pedagogik imkoniyatlari 155
Mahmudov Ilxom Baxrom öğli

Nostandart masalalarni trigonometrik usullar yordamida yeçiş 162
Mambetkarimov Bayniyaz Meyrmanoviç, Saparova Aynura Arslanbay qizi

Oila va ta'lim muassasasi hamkorligida talaba qizlarni mustaqil hayotga va oilaviy munosabatlarga tayyorlaş mexanizmlari 168
Vaxabova Nasiba Abdulxamidovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirişda raqamli texnologiyalardan foydalaniş 172
Hasanova Sitora Otabekovna

Teacher-Guided Artificial Intelligence for Diagnosing and Correcting Students' Mathematical Errors in Grades 5–9 177
Gasimov Emil Emin

Integrativ yondaşuv asosida texnologiya fanini öqitiş metodik ta'minotini takomillaştirişning didaktik asoslari 183
Andaqulova Farzona Xayrulla qizi

Team Point System and Student Engagement 189
Dilbar Khasanova

Tarbiyaçilar faoliyatidagi kasbiy çeklovlarni yengiş va ularning mahoratini oşiriş metodikasi 194
Umarova Sarvinoz Akbarovna

"Ilk qadam" dasturining kognitiv rivojlaniş sohasi böyiça natijalarini baholaş vositalarini işlab çiqiş va sinovdan ötkaziş 197
S. K. Mamadaliyeva

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'siri 200
L. E. Izaitullayeva, Mamedov Jahongir Azerovich

Профессионально ориентированное обучение русскому языку студентов-экономистов в вузах Узбекистана 207
Киличева Феруза Бешимовна

Sport turizmi faoliyatida motivatsiya, ijtimoiy faollik va kasbiy refleksiyani rivojlantiriş yöllari 212
Dustov Jonibek Amriddinoviç

Sun'iy intellekt orqali talabalarda tanqidiy fikrlaşni rivojlantirişning pedagogik imkoniyatlari 217
Sodiqova Dilfuza Ropijonovna

Bölajak pedagoglarda zöravonliksiz muloqot könikmalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlari 221
Sultanova Nilufar Raxmatullayevna

Методологические основы госпитальной педагогики как направления современной педагогической науки 227
Хакимова Гульшода Абдусаламовна, Чолокова Камилла Алексеевна

Maktabgaça ta'lim tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 233
Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Aliyeva Marjona Yusuf qizi

Maktabgaça yoşdagi bolalar ta'lim-tarbiyasini taşkil etişda kompleks faoliyatlarda tarbiyalaş tizimiga qöyilgan zamonaviy talablar 239
Nazarkulova Laylo Saidjon qizi

STEAM va robototexnik loyihalaş faoliyati asosida bölajak muhandislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlarini takomillaştiriş 244
Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna

Tarbiyaçining didaktik öyinlarni yaratiş böyiça kasbiy kompetensiyasini rivojlantiriş 251
Gulomova Mahliyoxon Ikromjon qizi

Inklyuziv ta'limda innovatsion yondaşuvlar 255
Nazarova Dildora Asatovna

Öquvçilarda XXI asr könikmalarini rivojlantirişda BLUM taksonomiyasining örni. Quyi va yuqori darajali tafakkur 259
Nazarova Mavluda Uktamovna

Raqamlaştiriş davrida xorijiy tillarni öqitiş: til va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlari uçun pedagogik, raqamli hamda sun'iy intellekt texnologiyalari 263
Şaymanova Yulduz Toşniyazovna, Taşeva Dilorom Salimovna

Surxondaryo an'anaviy ayollar libosi bezaklarini zamonaviy etno-dizaynda transformatsiya qiliş tamoyillari 267
Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi, Mamatova Fazilat Ixtiyorovna

Ixtisoslik fanlarini o'qitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasining taşkil etişning nazariy asoslari 272
Kurbanov Aziz Teşavoyeviç

PISA xalqaro baholaş dasturining mazmuni va rivojlaniş bosqiçlari 277
Uroqova Gulandon Akmal qizi

RAQAMLAŞTIRIŞ DAVRIDA XORIJIY TILLARNI ÖQITIŞ: TIL VA TILGA OID BÖLMAGAN TA'LIM YÖNALIŞLARI UÇUN PEDAGOGIK, RAQAMLI HAMDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI

Şaymanova Yulduz Toşniyazovna
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
çorvaçilik va biotexnologiyalar universiteti,
"özbek, rus tillari adabiyoti va xorijiy tillar" kafedrasi öqituvçisi
E-mail: yulduztoşniyazovna@gmail.com

Taşeva Dilorom Salimovna
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
çorvaçilik va biotexnologiyalar universiteti,
"özbek, rus tillari adabiyoti va xorijiy tillar" kafedrasi öqituvçisi
E-mail: diloromtaşeva@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada raqamlaştiriş davrida xorijiy tillarni öqitişda zamonaviy pedagogik yondaşuvlar, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalaridan foydalaniş imkoniyatlari tahlil qilinadi. Til va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlari talabalarining öquv hamda kasbiy ehtiyojlari qiyoslanib, individuallaştirilgan ta'lim, kommunikativ kompetensiya va kasbiy yönaltirilgan til öqitişni rivojlantiriş masalalari yoritiladi. Şuningdek, sun'iy intellekt vositalarining afzalliklari va ulardan foydalaniş bilan boğliq pedagogik muammolar körib çiqiladi.

Kalit sözlar: raqamli ta'lim, xorijiy til, sun'iy intellekt, kommunikativ kompetensiya, individuallaştirilgan ta'lim, raqamli pedagogika, kasbiy yönaltirilgan ta'lim, interaktiv texnologiyalar.

Abstract: This article examines the opportunities offered by modern pedagogical approaches, digital technologies, and artificial intelligence in foreign language teaching in the era of digitalization. It compares the educational and professional needs of students enrolled in linguistic and non-linguistic fields of study, highlighting the development of personalized learning, communicative competence, and professionally oriented language instruction. The article also explores the advantages of artificial intelligence tools and the pedagogical challenges associated with their implementation.

Key words: digital education, foreign language, artificial intelligence, communicative competence, personalized learning, digital pedagogy, professionally oriented education, interactive technologies.

Аннотация: В статье анализируются возможности применения современных педагогических подходов, цифровых технологий и искусственного интеллекта в обучении иностранным языкам в условиях цифровизации. Сопоставляются образовательные и профессиональные потребности студентов языковых и неязыковых направлений подготовки, рассматриваются вопросы развития индивидуализированного обучения, коммуникативной компетенции и профессионально ориентированной языковой подготовки. Особое внимание уделяется преимуществам инструментов искусственного интеллекта и педагогическим проблемам, связанным с их использованием.

Ключевые слова: цифровое образование, иностранный язык, искусственный интеллект, коммуникативная компетенция, индивидуализированное обучение, цифровая педагогика, профессионально ориентированное обучение, интерактивные технологии.

KIRIŞ

Bugungi globallaşuv va raqamli transformatsiya şaroitida xorijiy tillarni biliş nafaqat xalqaro muloqot vositasi, balki zamonaviy mutaxassisning kasbiy rivojlanişi, axborot resurslaridan foydalanişi va xalqaro ilmiy-ta'limiy makonga integratsiyalaşuvini ta'minlaydigan muhim kompetensiyalardan biriga aylanmoqda. Xususan,

oliy ta'lim tizimida xorijiy tillarni öqitişning an'anaviy mazmuni özgarib, til bilimlarini şakllantiriş bilan bir qatorda, ularni real kommunikativ vaziyatlarda, akademik faoliyatda va muayyan kasbiy sohada qöllaş könikmalarini rivojlantirişga bölgan ehtiyoj kuçaymoqda. Bu jarayon ta'lim mazmunini yangilaş, öqitiş metodlarini takomillaştiriş va raqamli texnologiyalardan pedagogik maqsadlarda samarali foydalanişni taqozo etadi.

Biroq texnologik imkoniyatlarning kengayişi öz-özidan ta'lim samaradorligining oşişini anglatmaydi. Şu sababli zamonaviy xorijiy til ta'limida asosiy e'tibor texnologiyalar soniga emas, balki ulardan foydalanişning metodik jihatdan asoslanganligiga qaratilişi lozim [1]. Şu nuqtayi nazardan, tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalarining xorijiy til ta'limidagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlaş, ularni til va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlarining xususiyatlariga muvofiq qöllaşning metodik asoslarini yoritiş hamda integratsiyalaşgan ta'lim modelini taklif etişdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Sönggi yillarda xorijiy tillarni öqitişda raqamli texnologiyalardan foydalaniş masalasi pedagogika, amaliy tilşunoslik va ta'lim texnologiyalari doirasida keng örganilmoqda. Mazkur tadqiqotlarda raqamli vositalarning öquv materiallarini taqdim etiş, kommunikativ faoliyatni taşkil etiş, individual ta'lim imkoniyatlarini kengaytiriş va bilimlarni baholaşdagi örni alohida ta'kidlanadi. Huang va hammualliflar (2023) [2] tomonidan amalga oşirilgan tadqiqot sun'iy intellektning til ta'limiga integratsiyalaşuvini örganişga qaratilgan muhim ilmiy işlardan biridir. Mualliflar 2000-2019-yillarda çop etilgan 516 ta ilmiy maqolani bibliometrik tahlil qiliş orqali sun'iy intellektning til öqitişdagi asosiy qöllaniş yönalişlarini aniqlaganlar [3].

Tadqiqotda avtomatlaştirilgan yozma nutqni baholaş, xatolarni aniqlaş, talaffuzni rivojlantiriş, individual ta'lim tizimlari va elektron öquv resurslari asosiy yönalişlar sifatida körsatilgan (Huang et al., 2023: 112-131) [4]. Uşbu qaraşlar sun'iy intellektni alohida texnik vosita sifatida emas, balki til könikmalarini rivojlantirişga xizmat qiladigan murakkab pedagogik tizimning tarkibiy qismi sifatida baholaş zarurligini körsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-tahliliy xususiyatga ega bölib, unda xorijiy tillarni öqitişda raqamli texnologiyalar, zamonaviy pedagogik yondaşuvlar va sun'iy intellekt imkoniyatlariga doir ilmiy manbalarni örganiş asosiy metodologik yönaliş sifatida belgilandi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qiliş, qiyosiy tahlil, pedagogik yondaşuvlarni umumlaştiriş, tizimli tahlil va metodik modellaştiriş usullaridan foydalanildi. Dastlab raqamli ta'lim va sun'iy intellektning xorijiy til ta'limidagi asosiy funksiyalari örganildi. Bunda ularning öquv materiallarini moslaştiriş, til könikmalarini rivojlantiriş, individual fikr-mulohazalar beriş, bilimlarni nazorat qiliş va mustaqil ta'limni qöllab-quvvatlaş imkoniyatlari tahlil qilindi. Keyingi bosqiçda til yönalişlari va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlarida xorijiy tilni özlaştiriş maqsadlari qiyoslandi [5].

Qiyosiy tahlilda ikkita asosiy mezon belgilandi:

birinçisi – talabalarning til kompetensiyasiga bölgan ehtiyoji;

ikkinçisi – xorijiy til bilimlarining kelajakdagi kasbiy faoliyatda qöllaniş darajasi.

Uşbu mezonlar asosida turli ta'lim yönalişlari uçun pedagogik metodlar va raqamli vositalarni tanlaşning özига xos jihatlari aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari xorijiy til ta'limida raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektdan foydalaniş samaradorligi bir neçta özaro boğliq omillarga asoslanişini körsatdi. Xususan, ta'lim maqsadlarining aniqligi, talabalarning boşlanğiç bilim darajasi, öquv materiallarining kasbiy yönalganligi, öqituvçining raqamli kompetensiyasi va texnologiyalardan foydalaniş metodikasining töğri tanlanişi muhim ahamiyatga ega.

Birinçidan, raqamli platformalar xorijiy til ta'limining taşkiliy va metodik imkoniyatlarini kengaytiradi [6]. Elektron ta'lim muhitlari orqali öquv materiallarini tizimli ravişda taqdim etiş, topşiriqlarni mustaqil bajariş, özlaştiriş jarayonini kuzatiş va öqituvçi bilan masofadan turib muloqot qiliş imkoniyati yaratiladi. Bunday muhitda talaba faqat tayyor bilimlarni qabul qiluvçi emas, balki öz ta'lim faoliyatini rejalaştiruvçi va boşqaruvçi subyekt sifatida namoyon böladi. Masalan, Moodle va Google Classroom kabi platformalar öquv materiallarini joylaştiriş, topşiriqlarni taqsimlaş va bajarilgan işlarni nazorat qilişga xizmat qilsa, Quizlet va LearningApps kabi vositalar leksik birliklarni mustahkamlaş, grammatik bilimlarni takrorlaş va interaktiv maşqlarni bajariş imkonini beradi. Video, audio va autentik elektron materiallar esa tinglab tuşuniş hamda öqiş könikmalarini real kommunikativ vaziyatlarga yaqinlaştirişga yordam beradi. Biroq uşbu vositalarning samaradorligi ularni dars maqsadlari va öquv topşiriqlariga muvofiq tanlaşga boğliq [7].

Ikkinçidan, sun'iy intellekt texnologiyalari xorijiy tilni individual özlaştiriş imkoniyatlarini kengaytiradi. An'anaviy dars jarayonida öqituvçining barça talabalarga bir vaqtning özida individual fikr-mulohaza berişi muayyan vaqt va taşkiliy çeklovlar bilan boğliq. Sun'iy intellektga asoslangan vositalar esa talabalarning yozma işlarini tahlil qiliş, grammatik va leksik xatolarni aniqlaş, muqobil ifodalarni taklif etiş hamda qöşimça maşqlar yaratişda yordam berişi mumkin.

Uçinçidan, raqamli va sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalaniş öqituvçining pedagogik rolini özgartiradi. Öqituvçi endilikda faqat bilim beruvçi emas, balki ta'lim jarayonini loyihalaştiruvçi, raqamli resurslarni tanlovçi, talabalarning mustaqil faoliyatini yönaltiruvçi va axborotning işonçliligini nazorat qiluvçi mutaxassis sifatida faoliyat yuritadi. Bu esa undan nafaqat til va metodika böyiça, balki raqamli pedagogika, axborot savodxonligi va sun'iy intellekt vositalaridan foydalaniş böyiça ham yetarli kompetensiyaga ega bölişni talab qiladi.

Tahlil natijalarini umumlaştiriş asosida xorijiy til ta'limini taşkil etişning quyidagi özaro boğliq bosqiçlari taklif etiladi:

1. **Diagnostik bosqiç:** talabalarning boşlanğiç til darajasi, kasbiy ehtiyojlari va raqamli savodxonligini aniqlaş.
2. **Loyihalaş bosqiçi:** ta'lim yönalişi va kutilayotgan natijalarga mos pedagogik metodlar hamda raqamli resurslarni tanlaş.
3. **Amaliy bosqiç:** interaktiv maşqlar, kasbiy vaziyatlar, raqamli platformalar va sun'iy intellekt vositalari orqali til könikmalarini rivojlantiriş.
4. **Nazorat va tahlil bosqiçi:** talabalarning bilim va könikmalarini baholaş, xatolarni aniqlaş hamda individual tavsiyalar işlab çiqiş.
5. **Refleksiv bosqiç:** talabaning öz öquv faoliyatini tahlil qilişi, erişilgan natijalarni baholaşi va keyingi rivojlaniş maqsadlarini belgilaşi [8].

Mazkur bosqiçlarning izçil amalga oşirilişi raqamli vositalarni öquv jarayoniga tasodifiy qöşişning oldini oladi hamda ularni aniq ta'limiy natijalarga yönaltiriş imkonini beradi.

Olingan nazariy natijalar raqamlaştiriş şaroitida xorijiy til ta'limining samaradorligi texnologik imkoniyatlar va pedagogik maqsadlarning uyğunligiga boğliqligini körsatadi. Raqamli vositalar öquv jarayonining moslaşuvçanligini oşirişi, axborotdan foydalaniş imkoniyatlarini kengaytirişi va individual ta'limni qöllab-quvvatlaşi mumkin [9]. Biroq ular öqituvçining metodik yondaşuvi va talabaning faol iştirokini töliq almaştira olmaydi. Ayniqsa, sun'iy intellektdan foydalanişda talabalarning mustaqil fikrlaşi va ijodiy faoliyatini saqlab qoliş muhimdir. Tayyor tarjima va javoblardan muntazam foydalaniş mustaqil nutq yaratiş könikmalarining rivojlanişiga salbiy ta'sir körsatişi mumkin. Şu sababli talabalar sun'iy intellekt takliflarini şunçaki qabul qilişga emas, balki ularni tahlil qiliş, xatolarni aniqlaş va mustaqil baholaşga örgatilişi lozim. Masalan, yozma topşiriqni dastlab mustaqil bajarib, keyinçalik sun'iy intellekt vositasi yordamida tahlil qiliş va aniqlangan kamçiliklarni tuzatiş samarali yondaşuv hisoblanadi.

Til va tilga oid bölmagan yönalişlar örtasidagi farqlar ham öqitiş metodikasini differensiallaştirişni talab qiladi. Filologiya yönalişlarida sun'iy intellektdan lingvistik tahlil, tarjima, akademik yozuv va uslubiy xususiyatlarni örganişda foydalaniş mumkin. Boşqa mutaxassisliklarda esa kasbiy dialoglar, sohaviy terminologiya va real professional vaziyatlarga asoslangan maşqlar ustuvor ahamiyat kasb etadi [10]. Demak, texnologiyalarni tanlaşda ularning yangiligi emas, balki muayyan ta'lim yönalişining ehtiyojlariga mosligi asosiy mezon bölişi kerak. Şuningdek, raqamli ta'limda internet va texnik vositalardan foydalaniş imkoniyatlaridagi farqlar, axborot xavfsizligi, akademik halollik va mualliflik huquqi bilan boğliq masalalarni ham hisobga oliş zarur. Talabalarda axborotni tanqidiy baholaş, işonçli manbalarni tanlaş va sun'iy intellektdan mas'uliyat bilan foydalaniş könikmalarini şakllantiriş muhimdir.

XULOSA

Tadqiqot natijalari raqamlaştiriş şaroitida xorijiy tillarni öqitiş samaradorligi pedagogik metodlar, raqamli vositalar va sun'iy intellekt imkoniyatlarini uyğunlaştirişga boğliqligini körsatdi. Bunda til va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlari talabalarining öquv hamda kasbiy ehtiyojlarini hisobga oliş muhim ahamiyatga ega. Til yönalişlarida lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni çuqurlaştiriş, boşqa mutaxassisliklarda esa xorijiy til bilimlarini kasbiy faoliyat bilan boğlaş ustuvor vazifa hisoblanadi.

Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalaniş talabalarning mustaqil fikrlaşi, tanqidiy tahlil qilişi va kommunikativ faolligini rivojlantirişga xizmat qilişi lozim. Şu bilan birga, öqituvçilarning raqamli-pedagogik kompetensiyasini oşiriş, axborotning işonçliligi va akademik halollikni ta'minlaş zarur.

Umuman olganda, pedagogik yondaşuvlar, raqamli resurslar va sun'iy intellektning maqsadli integratsiyasi xorijiy til ta'limi sifatini oşiriş hamda talabalarning kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirişning muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Huang X., Zou D., Cheng G., Chen X., Xie H. Trends, Research Issues and Applications of Artificial Intelligence in Language Education // Educational Technology & Society. – 2023. – Vol. 26, No. 1. – P. 112–131. DOI: 10.30191/ETS.202301_26(1).0009.
2. Kohnke L., Moorhouse B. L., Zou D. ChatGPT for Language Teaching and Learning // RELC Journal. – 2023. – Vol. 54, No. 2. – P. 537–550. DOI: 10.1177/00336882231162868.
3. Miao F., Holmes W. Guidance for Generative AI in Education and Research. – Paris: UNESCO, 2023.
4. Kohnke L., Moorhouse B. L., Zou D. Exploring Generative Artificial Intelligence Preparedness among University Language Instructors: A Case Study // Computers and Education: Artificial Intelligence. – 2023. – Vol. 5. – Article 100156. DOI: 10.1016/j.caeai.2023.100156.
5. Qiao S., Gu M. M., Lu C. Artificial Intelligence for Language Learning: A Systematic Review of its Design, Theoretical Foundations, Implementation, and Impact // International Journal of Applied Linguistics. – 2025. DOI: 10.1111/ijal.70034.
6. Tang W. K.-W., Zhang X.-Y. Artificial Intelligence in English as a Foreign Language Learning: A Systematic Review of Technologies, Tools, and Their Impacts // Computers and Education: Artificial Intelligence. – 2026. – Vol. 10. – Article 100595. DOI: 10.1016/j.caeai.2026.100595.
7. Torres P. J., Kahveci Y. E. Effectiveness of Artificial Intelligence (AI) in Language Teaching // Computers and Education: Artificial Intelligence. – 2025. – Article 100522. DOI: 10.1016/j.caeai.2025.100522.
8. Uygun E., Demir B. A PRISMA-Based Systematic Review of Artificial Intelligence in English as a Foreign and Second Language Education (2023–2025) // Discover Education. – 2026. – Vol. 5. – Article 478. DOI: 10.1007/s44217-026-01504-y.
9. Liu M., Hashim H., Sulaiman N. A. A Systematic Review of Emerging Technology Applications for Teaching Englis as a Foreign Language across Different Educational Levels // Educational Research Review. – 2026. – Vol. 52. – Article 100795. DOI: 10.1016/j.edurev.2026.100795.
10. Saarela M., Gunasekara S., Kumarage P. A Meta-Analysis of Generative AI Effects on Language Proficiency and Affective–Cognitive Outcomes in Language Learning // Discover Computing. – 2026. – Vol. 29. – Article 116.

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(2)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.